

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ: WHAT IS IT?

Попри те, що виникнення звітності, як видається, сталося в унісон із упровадженням подвійної бухгалтерії: М. Гертц указує, що « приблизно в 1263 р. в Кастілії був виданий спеціальний закон про обов'язкове щорічне складання звітності управляючими державними підприємствами» [2, с. 79], а Р. де Рувер довів, що діграфізм запровадили в Європі в XIII ст. [1, с. 12-14], цієї синхронності немає щодо їхнього методологічного забезпечення. Тому й не дивно, коли в підручниках із т. зв. облікової теорії звітність підприємств зведено до елемента методу бухгалтерського обліку, а їхні автори блукають у лісі з двох дерев, не маючи снаги розплутати ребус: як ото ключове слово «баланс» в назві першої ж форми фінансової звітності фігурує ще раз окремо в якості самостійного елемента цього методу.

Тож ця конференція може стати тим рубіконом, який покладе край згадуваній асинхронності методології двох китів, на яких тримається теорія бухгалтерського обліку – звітності та її облікового забезпечення. Саме в такій послідовності, а не навпаки, коли те, що насправді є азами останнього викладається на сотнях сторінок, а стосовно першої скоромовкою переповідається зміст здебільшого 4-х таблиць частини зовнішньої звітності під суперечливою назвою фінансова, без будь-яких заглиблень у нього. Важливо тільки, аби при цьому не відбулося те саме, що ми спостерігали з «глиб-о-о-о-кими» пошуками різниці між термінами витрати й затрати, які зводилися до скрушних зітхань, чого-то в українській мові немає ще одного – «издержки».

А такі побоювання небезпідставні. Й не тільки тому, що в нас традиційно підхоплюють віртуальні ефемерії, не звертаючи уваги на реальні ноу-хау, про які навіть не згадується. Приміром, про « інтегральну бухгалтерію, здійснювану з допомогою ЕОМ», яка «повинна давати комплексне вирішення трьох задач: 1) традиційні задачі бухгалтерського обліку; 2) облік поточних результатів господарської діяльності (причому тут кожний звітний показник співставляється з нормативними або плановими, виводяться відхилення й дається оцінка цих відхилень); 3) « облік результатів рішень», який дозволяє оцінити прийняті рішення (наприклад, як відобразиться на прибутку від продажу заміна товарів А товарами Б)» [2, с. 334].

Чи не тому, що звикли багатослів'ям прикривати нездатність до конкретики, мовляв, наша справа методологія обліку, а не його методика. Тому-то з приводу першої, як висловилася Ліна Костенко, стільки вже наговорено, до цілковитої втрати смислу, проте ніде немає жодного прикладу, як ото в бухгалтерському обліку відобразити витрати, а як – затрати, чи вивести стратегічні показники etc. Зате, «лбы морщинами изрыв» (В. Маяковський), веломовно глаголять про «проектно-конструктивні функції науки, яка вимагає активного суб'єкта, спроможного запропонувати нові методи пізнання, що генерують нові ідеї для практичного втілення» [3, с. 5]. Після чого тих, хто нашорошивши вуха, притьмом кинеться вишукувати «нові ідеї для практичного втілення», неодмінно спіткає

досадне розчарування: виявляється це тільки Е. Дегранж, очевидно не знаючи, що «поділ теоретичної і практичної діяльності відокремлені як ідеальний план діяльності від реального процесу його здійснення» [3, с.5-6], знічев'я детально описав у 1797 р. американську форму рахівництва, про яку ще довго з жалем згадували бухгалтери підприємств, коли в 60-х роках минулого століття її замінили меморіально-ордерною. Не кажучи вже про Л. Пачіолі, котрого нинішні метри взагалі викреслили з облікової теорії за те, що він нібито її не дав, а тільки описав методику діграфізму.

Не бракувало пустослів'я й щодо інтеграції обліку, яке розпочалося з 70-років минулого століття, але завершилося в часи горбачовської перебудови «інтелектуальним міражем». Й песимістичні прогнози, мовляв, «із появою ЕОМ і розповсюдженням інтегрованих систем обробки даних настає смерть бухгалтерського обліку», не справдилися. Причому нині, як бачимо, «розвиток обліку приводить не до його *інтеграції*, а до його *диференціації*» [2, с. 527-528, 539].

Певна річ, що й стосовно інтегрованої звітності це мимоволі стає засторогою, позаяк «бухгалтерський облік виступає як своєрідний прес, що «витискує» інформацію для звітності» [2, с. 541]. Тож обійти проблему його інтеграції/диференціації неможливо, бо ще ніхто не спромігся обійтися без облікового забезпечення звітності. Інша річ, що в останні роки звітність підприємств не тільки дезінтегровано, чи всупереч декларативному визнанню її поділу на внутрішню й зовнішню та обіцянкам щодо дотримання, за прикладом країн ринкової економіки, комерційної таємниці, у Примітках до т. зв. фінансовій звітності наводяться навіть показники аналітичного обліку. Про податкову звітність уже й згадувати не хочеться, бо жодного теоретичного обґрунтуванні ні її змісту, ні перманентних змін, здійснюваних нерідко назадгузь, ба навіть після закінчення звітного року, унеможлиблюючи дотримання основного принципу облікової політики про її незмінність упродовж цього терміну, немає.

Втім, як мудро сказано: немає пророка у своїй Вітчизні, тому автор тез не бере на себе ролі оракула, покладаючись на мозкову атаку учасників конференції, які не піддадуться «логіці натовпу», коефіцієнт густоти (Х. Джекобс) якого в обліковій теорії вже зашкалює через інфікованість ірраціональністю. Й для початку зосередяться на актуальних питаннях принаймні інтеграції податкової та фінансової звітності.

Список використаної літератури:

- 1.Рувер Р. де. *Как возникла двойная бухгалтерия.*: Пер. с англ. М.: Госфиниздат, 1958. 67 с.
- 2.Пушкар М. С. *Теорія пізнання у розвитку науки про контроль: монографія.* Тернопіль: Карт-блани, 2011. 140 с.
- 3.Соколов Я. В. *Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней.* М.: ЮНИТИ, 1996. 638 с.